

Daumier: Pakoajat.

Honore Daumier -- köyhälistöläis- taiteilija

“Die Neue Zeit”ista” F. T. Schulten mukaan

Honore Daumier (valokuva)

Marx sattuvasti sanoi, että suuren Ranskan vallankumouk-

sen mahtava surinäytelmä uudistui pilakuvana vuoden 1848 heinikuun vallankumouksessa ja sitä seuranneissa luokkataisteluissa. Harvoin on historiassa ollut aikakautta, joka olisi tarjonnut enemmän ivan aihetta kuin tämä aika. Porvariston vallankumouksellisuus oli vuoteen 1830 mennessä supistunut äiteliin korulauseisiin, joilla koetettiin verhota varsin itsekkäitä ja runia pyyteitä. Tällaisilla fraaseilla onnistumatta yritettiin osoittaa, että kuninkauden ja sen kanssa liittoutuneen suurrahavallan vastustaminen olisi ainoa, mitä tarvittiin luodakseen itselleen ihmisyyden esitaistelijan sädekehän. Vuoden 1848 vallankumouksessa vuodatettu työläisten veri yhä selvemmin osoitti vapausfraasien ontouden, joka kaiselle kävi selväksi, että ne olivat vain likainen rääsy, joka

Daumier: Sureva uusi vuosi.

haalittiin näyttämölle vaikutuksen tekemistä varten ja niiden alla piilevän typeryyden ja ahneen riiston peittämiseksi. Ja tämän porvarillisen "vapaudenkauden" sopivaksi päätekohtaksi tuli Ranskan kolmas vallankumous, jolloin seikkailija ja maankiertäjä Louis Napoleon varasti lihavan saaliin rähmästelevän poroporvariston nokan alta ja pystyttäen vähäksi ajaksi Ranskan toisen keisarikunnan maailman ilettämiseksi ja naurattamiseksi. "Taantuvaksi vallankumoukseksi" on Karl Marx sattuvasti nimittänyt tämän aikakauden. Mutta sen pyörteistä ja sekamelskasta valtavasti alkaa kohota kaikkien polkema ja sylkemä luokka, köyhälistö, jota siihen asti oli käytetty vain kuumien pähkinöitten nunista esilleottamiseksi porvariston hyväksi, mutta joka nyt alkaa kyllästyä tähän tehtävään ja löytää oman taistelualansa.

Yksi tämän aikakauden huo-

mattuja henkilöitä, jonka elämäntyössä hyvin kuvastuu ajan henki ja pyrkimykset, on tunnettu taiteilija **Honore Daumier**. Purevalla ivalla ja sattuvilla kynänvedoilla on hän ikuistuttanut meille tämän mädäntyneen aikakauden.

Daumier syntyi helmikuun 26 päivänä 1808 Marseilles'in kaupungissa. Hänen isänsä oli lasimestari, joka kuvitteli olevansa suuri runoilija ja senvuoksi muutti Pariisiin tullaksensa siellä kuuluisaksi. Häneltä täydellisesti puuttui runoilijan lahjoja ja yrityksensä senvuoksi epäonnistui. Mutta pojalle tarjoutui Pariisiin muuttamisen kautta tilaisuus kehittää epäamättömiä piirustajataipumuksiaan. Oltuaan muutamia vuosia kauppa-alalla hän sai muutaman piirtämänsä pilakuvan kaupaksi "La Carricature"-lehteen ja siitä alkaen oli hänen taiteilijauransa varma. Pääasiallisimman elämäntyönsä suoritti hän vuonna 1832 perustetussa sanomalehdessä "Charivari".

Daumier: Kaksi lotjaria.

Daughter: Pyykinpesijä-vaimo.

Daumier: "Ratapoli"

Kerrotaan, että kun Dionysios pyysi Plato'ita kuvauksen Athenan elämästä, tavoista ja laeista, Plato lähetti hänelle pilanäytelmien kirjottajan Aristophaneksen kirjoittamat teokset. Niinpä voi sanoa Daumierin elämäntyöstäkin, että hänen pilakuvansa Ranskan porvaristosta paremmin kuin mikään muu kuvaavat puheena olevaa aikakautta. Daumierin herkkä silmä säälimättömällä tarkkuudella piirsi kaikki tuon ajan huomatuimmat ihmistyypit. Kuningas, hänen ministerinsä, parlamentin edustajat,

tuomarit, nuuskakauppiaat ja muut porvarit, kaikki Ranskan yhteiskunnalliset laitokset, kuvastuivat hänen työsssänsä verrattomalla, pistävällä ivalla. Hän omasi ihailtavan tarkan silmän ja aikakautensa edustajain ruumiin muotojen takaa näki hän kaiken sen vääristetyn, koomillisen, pilkattavan, jonka vääristynyt aika heille antoi. Mutta puvunmassakaan ivassa ei hän koskaan ollut ilkeä. Viha ja ilkeys olivat hänelle vieraat. Hänen olemuksensa pääominaisuus oli suuremminoinen hyväluontoisuus ja hän horjumattomasti luotti ihmiskunnan kehitysmahdollisuuksiin. Hän seiso i aikalaistensa keskelle ei kylmänä ja ivallisena sivustakatsojana, vaan eli ja kärsi muitten mukana. Hän ivasi aikalaistensa tekopyhää fraasirikkautta, mutta hän varmasti luotti siihen, että vapauden sanat, joita silloin niin suuresti väärin käytettiin, kerran muuttuisivat todellisuudeksi. Hänen taiteilijasilmänsä ihaili voimakkaita ihmislihaksia. Hän

Daumier: "Talvaan luotseja"

erikoisella hartaudella otti aiheita proletariiluokan miehistä ja naisista vakavampia teoksiaan varten. Niissä hän näki väärentämättömän uhkaavan voiman.

Tämä voiman ihaileminen kiinnitti hänen huomiotonsa työläisten nousevaan liikkeeseen ja

kauneutta ja vähemmän vääristyneitä pilakuvia. Mutta juuri pilakuvillaan hän tunnontarkasti kuvasikin aikansa luonnetta, siten eittämättömästi todistaten materialistisen historiankäsitteen paikkansapitävyyden taiteenkin alalla.

Daumler: Verllöyly Transnoimtu kadulta.

vaikka ei hän itse kuulunut mihinkään varsinaiseen työväenluokan toimintaan, hän taiteellaan ehdottomasti myötävaikuttanut tehokkaan yhteiskuntakritiikin hyväksi. Hän inhosi aikansa porvarillisuutta, eikä voinut siitä piirtää muuta kuin vääristyneitä pilakuvia. Ja pilakuvana esiintyikin tämän porvarillisuuden vaikutus yhteiskuntaelämään. Mutta hänen mielensä paloi puhtaaseen ylevään taiteeseen, joka antaa ihmiskunnalle kauneuskäsityksiä; sen vuoksi hän ymmärsikin niitä yhteiskuntavirtauksia, jotka tahtoivat luoda tilan, jossa ihmiskunta on vapaa vääristelystä, saastasta ja sorrosta. Hän ihaili kreikkalaisia taidetta ja hänen vakavissa maalauksissaan kuvastuu ylevä taiteilijahenki, joka toisellaisissa oloissa olisi luonut enemmän

Kolmekymmentäluvun vielä lannistamaton vastustushenki, joka puhkesi huhtik. 1834 sankarilliseen kapinaan, kohotti Daumlerin yhteiskuntaruoskan ankarimpiin iskuihin. Taantumuksen edustajat, ministerit ja parlamenttimiehet, muodostuivat hänen kuvansa alta kaiken iletäväisyyden perikuviksi. Hän nii-

Daumler: Uhkaava kirjaltaja.

den naamoihin piirsi kaiken sen ilettävän, kauhean ja taantumuksellisen, minkä he toiminnallaan edustivat ja iskunsa osuivat oikeaan paikkaan. Transnonain kadulla tapahtuneen verilöylyn johdosta piirtämänsä kuva muodostuu tuliseksi vastalauseeksi sotavallan julmuutta ja eläimellisyyttä vastaan. Ja kapinan

tää, mihin alennustilaan porvaristo on ajanut vapausaatteen.

Vuonna 1835 tehty murhayritys kuningasta vastaan antoi porvareille kauvan kaivatun tilaisuuden puhevapauden rajoittamiseksi. Se näkyy pilalehdittäkin, sillä nyt pitkäksi ajaksi katoavat niistä Daumierin kuvat, eikä hän tällä ajalla suostunut

Daumier: Tasavalta puhdistaa talon kuninkaallisista ministeriestä.

jälkeen, kun kapitalismin kätyrit, tuomarit, lopettivat sotavallan alkaman pyövelityön, hän kuvasi näitten tuomarien naamoihin kaiken tuntemansa inhon heidän edustamaansa vapauden tappamista vastaan. Hän kuvaa heitä pyöveleiksi, jotka kyynnillisellä julmuudella kohottavat kirveensä voimattomiksi lyötyjä orjia vastaan. Vuoden 1830 kaatuneitten muistoille edustamistensa kuvissa hän iskevästi näyt-

mihinkään "puolueettomaan" työhön lehdissä. Hän omisti aikansa hiljaiselle työlle vakavampien kuvateoksiensa ääressä, mutta ollen kaukana pulppuavasta elämästä hän menetti paljon voimastansa. Hänelle oli välttämätön läheinen kosketus joukkoelämän kanssa.

Vuosi 1848 toi uuden vallankumouksellisten voimien nousun. Daumier alkaa uudelleen esiintyä. Hänen kuvansa nyt muuttavat

luonteensa. Tähän mennessä hän ehti oppia, että eivät yksilöt, vaan järjestelmä sellaisenaan, on vastuunalainen meitä ympäröivästä kurjuudesta. Hän vähemmän karrikeeraa yksilöitä, vähemmän hyökkää niiden kimppeun, mutta sen sijaan saavat hänen teoksensa valtavampia, voimakkaampia piirteitä, kuvaten yksilöitten takana esiintyvien voimien myllerryksiä. Mutta 1848 vallankumous verisesti kukistettiin ja Daumier taas ve-

voima. Hänen kuvansa, "Ratapoil", jossa hän verrattomalla ivalla ja inholla kuvaa nousukaskeisaria, ei yksilönä vaan hänessä personoituna kaikki hänen aikansa edustama yhteiskunnallinen petos ja saasta, pysyy pysyväisenä merkkikivenä pilakuvataiteen tiellä. Tämä kuva aiheutti erikoislain, jossa kiellettiin hyökkäyksiä keisarin "pyhää" persoonaa vastaan, ja Daumierille koitui taas pakollinen työttömyysaika. ("Ratapoil" siv. 302).

Daumier: Juomalaulu.

täytyi pois pilalehdestään. Hän ei ottanut osaa siihen lyötyjen työläisten pilkkaamiseen ja sotajoukkojen teurastusinnon ylistämiseen, jota lehdet olivat täynnä näinä aikoina.

Mutta aikaa kului ja sekamelskaisen porvarillisen politikan taivaanrannalle alkoi nousta rappeutuvan Ranskan porvariston uusi perityyppi, Louis Napoleon, seikkailija ja maankiertäjä, joka kohotti keisarikuntansa mädäntyneen yhteiskunnan mätänevälle raunioille. Daumier astuu jälleen esiin ja hänen kynässään on uusi

Vielä kerran hän esiintyi aikana, jolloin seikkailijakeisari, peittääkseen lahoavan valtansa helposti voitettavaksi otaksutuilla laakereilla, provoseerasi mielettömän ja onnettoman sodan Saksaa vastaan. Näinä aikoina Daumier voimakkaasti puhuu mielettömällä riistolla kahlehditun kansan puolesta ja hänen taiteensa jälleen kohoaa korkealle huipulle.

Ranskan politillinen ja taloudellinen häviö sattui samaan aikaan hänenkin elämänsä murtumisen kanssa. Elämänsä viimei-

sinä vuosina hän tuli sokeaksi ja kuoli äärimmäisessä hädässä. Hän kuoli 1879 ja haudattiin kunnan kustannuksella yhteiseen köyhäin hautaan. Näin kosti hänelle porvarien yhteiskunta hä-

nen verisestä pilkastaan. Näin se kiitti taiteilijaa, joka oli uhrannut elämänsä työn intohimoisessa taistelussa kansan hyvinvoinnin puolesta.

Tehtaan tyttö

Pieni, hoikka tyttönen
tehtaan telkehissä...
Mitä mietit poloinen?
Syömmes kai on pilvinen?
— Koneet jyskää... — Kuule sä:
Mit on tämä elämä?

Sinä olet vanki vaan...
Milloin vapahana?
Et sa ole maailmaan
luotu vainen kuihtumaan!
län kaiken orjana
et saa olla, norjana!

Nyt jo täytyy sinunkin
nousta, elos tähden!
Lyö sa! Sua lyötihin.
Iske! Sua iskettiin.
Sano: jo ma koston sen
kurjan orjuusikehen!

Hento, hoikka tyttönen,
silmät kyynelissä,
älä itke poloinen!
Nouse, kosta, taistele!
Päivä koittaa, poistuu yö,
loppuu kurja orjan työ!

Ada Penttinen.

